

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Узунова Володимира Володимировича
«Формування механізмів державного управління розвитком
інноваційного потенціалу регіонів України», поданої на здобуття
наукового ступеня доктора наук з державного управління за
спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми досліджень.

Щодо актуальності теми дисертаційної роботи, то необхідно зазначити, що процес розвитку та формування інноваційного потенціалу на регіональному рівні до цих пір не є предметом державного управління, тому вимагає своєчасного вирішення проблема, що є надзвичайно актуальною.

Недостатність комплексного підходу формування, а також реалізації механізму державного управління розвитком інноваційного потенціалу на регіональному рівні призводить до неефективного його використання, зниження якості людського розвитку, уникнення диспропорцій в структурі розвитку регіону. Саме тому формування механізму державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів має стати пріоритетним напрямом державної регіональної політики, що потребує наукового обґрунтування питань, які пов'язані зі становленням інноваційного потенціалу більшості регіонів нашої держави з використанням вже розроблених фундаментальних досліджень.

Складний процес формування та реалізації механізмів державного управління інноваційним розвитком на регіональному рівні обумовлений неоднозначними підходами, як до визначення поняття «інновація», так і до обґрунтування методології дослідження інноваційного потенціалу, який потребує визначення співвідношення основних понять потенціал, інновація, інноваційний потенціалу напрямі державного управління, та визначення суті терміну «інноваційний процес» в контексті забезпечення стабільного соціального та економічного розвитку всіх галузей економіки держави. Неспроможність країни реалізувати структурну перебудову всіх секторів національної економіки у відповідності до сучасних вимог інноваційної технологічної парадигми, а також зволікання напрямів проведення зазначених структурних змін не тільки гальмує її належний розвиток, а також обов'язково призводить до кризи розвитку економіки регіону.

Сьогодні існує дуже об'єктивна необхідність, а також виникає зростаючий інтерес до розробки питань реалізації інноваційного потенціалу України, та підвищення рівня інноваційної активності в процесі прискорення переходу до сучасної інноваційної моделі економічного розвитку в регіонах, що дозволить ефективно ліквідувати всі кризові явища розвитку національної економіки, а також забезпечить відчутне їх збільшення у найближчому майбутньому. Відсутність дієвої правової

Вхідн. № 134
- 10 - 03. 2016 р.

основи забезпечення ефективного забезпечення інноваційної діяльності на регіональному рівні є найбільш вагомим недоліком сучасної законодавчої бази нашої держави.

У зв'язку з цим, дисертаційне дослідження, в якому зроблено спробу обґрунтування теоретичних, методологічних засад та розроблення практичних пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України, – є актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Позитивним є те, що у своєму науковому пошуку автор спирається на зарубіжний досвід становлення системи державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України, зокрема, було визначено, що існуючий зарубіжний досвід (американський та європейський) свідчить про необхідність побудови системи різних показників оцінки рівня реалізації інноваційної політики на певному мезорівні згідно з основними елементами реалізації розвитку інноваційної системи регіонального рівня. Головним кроком у зазначеному напрямку є належне створення статистичної сучасної бази даних. Вітчизняний інструментарій не надає можливості оцінити та передбачити розвиток інноваційного стану національної економіки, а також галузей з розробки відповідних заходів інноваційної політики (с. 309).

Автором досліджено наукові засади формування механізмів реалізації регіональної інноваційної політики, що дозволило проаналізувати зміни, які відбувались, та визначити напрями удосконалення розвитку інноваційно-відтворювального потенціалу на регіональному рівні.

Ґрунтовним слід вважати розуміння поняття «інноваційно-відтворювальний потенціал регіону», що представлено як максимальні можливості регіону щодо створення та відтворення інноваційних ресурсів, що мають бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів та стають джерелом подальших змін у регіональній економіці з метою задоволення нових потреб сучасності та підвищення конкурентоспроможності регіону та країни в цілому в умовах глобалізації економіки (с. 130).

Цікавою є пропозиція дисертанта удосконалити модель оцінювання ефективності реалізації механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від існуючих, передбачає реалізацію за наступними етапами: ситуаційно-трансформаційний аналіз інноваційного потенціалу регіонів; моделювання нестійких тенденцій показників та взаємозв'язків досліджуваних соціально-економічних показників розвитку регіонів; здійснення порівняльної оцінки соціально-економічних показників розвитку регіонів на основі бального підходу і вимірювання вартісних характеристик в динаміці; розрахунок

нормативного валового регіонального продукту за наявності конкретних чинників відтворення; проведення оцінки використання наявних об'єктивних можливостей в сумарному вираженні з позицій продуктивності праці (с. 85).

Заслугове на увагу механізм соціального партнерства у процесах розвитку інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від існуючого, передбачає розподіл комплексу завдань за рівнями управління, а саме: державний рівень – взаємодія інноваційно-відтворювального та науково-освітнього потенціалу регіонів, інноваційно-технологічний розвиток міжгалузевих комплексів, рівні умов доступу до наукового потенціалу (конструкторських бюро та наукових інститутів) для всіх підприємств, які займаються інноваційною діяльністю в регіоні, обов'язкова участь провідних підприємств регіону в розробці регіональних інноваційних програм; регіональний – забезпечення сприятливих умов активізації міжгалузевих зв'язків, розробка погоджених інноваційних програм розвитку міжгалузевих комплексів; рівень бізнесу – реалізація інноваційно-технологічного оновлення виробничого апарату, збільшення частки інноваційної продукції в структурі асортименту (с. 254).

Автором удосконалено підходи до формування моделі державного управління розвитком інноваційно-відтворювального потенціалу регіону з урахуванням таких структурних складових: забезпечення діяльності інституціональних суб'єктів, сталих формалізованих форм і каналів їх взаємодії; якість інформаційно-комунікативних зв'язків, що забезпечують узгодженість внутрішньої організації і забезпечують зворотний зв'язок в інноваційному процесі; наявність векторів розвитку, створення умов і стимулів для їх реалізації в контексті забезпечення інноваційного розвитку регіонів; забезпечення інноваційної активності органів державної влади, що має суб'єктний вимір інноваційно-відтворювального потенціалу регіонального розвитку, детермінуючу готовність і сприйнятливність системи змін, рівень прийняття інноваційних рішень (с. 130).

Обґрунтованість висунутих пошукувачем наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням теоретичного та практичного досвіду, залученими і опрацьованими офіційними статистичними матеріалами і літературними джерелами з фахових питань та використанням отриманих результатів в практичній діяльності органів державного управління.

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та

застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до теми НДР Академії муніципального управління «Удосконалення механізмів державного управління та місцевого самоврядування» (номер державної реєстрації 0108U008164). Роль автора, як співвиконавця, полягає в розробці механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України.

Наукова новизна одержаних результатів включає наступне:

вперше: розроблено модель державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів, що враховує взаємодію всіх підсистем національної інноваційної системи на основі постійного моніторингу інноваційного потенціалу регіонів, тестування, адаптації стратегічних установок і спрямувань, оцінки та уточнення прогнозів збільшення кількості інноваційно-активних підприємств в умовах ризику й невизначеності зовнішнього соціального середовища, проведення наукових досліджень і розробок, проектних та конструкторських робіт (с. 228); запропоновано організаційно-економічний механізм реалізації інноваційної політики шляхом створення зон інноваційного розвитку на основі інноваційних кластерів як регіональних центрів інноваційного розвитку (с. 304);

удосконалено: модель оцінювання ефективності реалізації механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів (с. 85); організаційний механізм державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України, що на відміну від існуючого, передбачає його доповнення інноваційними стратегіями розвитку регіонів, що ґрунтується на координації діяльності органів державної влади і бізнесу, та реалізації наступних заходів: стимулювання виробництва, впровадження та реалізації інновацій; формування інвестиційної інфраструктури; підвищення рівня інноваційної активності та інноваційної культури в регіоні; формування сукупності заходів технічного супроводу, обумовлених значущістю модернізації і розвитку матеріально-технічної бази на передовій технологічній основі; програмно-цільове вирішення великомасштабних завдань інноваційного розвитку регіонів, створення спеціальних економічних зон, наукомістких галузей і виробництв, розвитку венчурної діяльності; реалізація механізмів взаємодії між різними сферами інноваційної діяльності, що включають відтворення знань та інновацій, науково-технологічні розробки, їх впровадження у виробництво, комерціалізацію і виведення на ринок (с. 124); напрями забезпечення розвитку державного управління формуванням інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від наявних, передбачають створення сприятливого інноваційного клімату та побудову інноваційної інфраструктури (с. 335); механізм соціального партнерства у процесах розвитку інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від існуючого, передбачає розподіл комплексу завдань за рівнями управління (с. 254);

дістали подальшого розвитку: категоріальний апарат теорії державного управління, що передбачає уточнення сутності таких понять: «державне управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів» (с. 40); «модель інноваційного розвитку на регіональному рівні» як активні інституціональні та структурні зрушення, обумовлені комплексними інвестиціями в національну економіку, що базуються на якісному синтезі науки та промисловості на основі впровадження високих технологій в середньостроковій і довгостроковій перспективі, де стійкий розвиток пов'язаний з вектором «економіки знань» (с. 106); «інноваційно-відтворювальний потенціал регіону» (с. 130); стратегія державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів (с. 206); підходи до формування моделі державного управління розвитком інноваційно-відтворювального потенціалу регіону з урахуванням таких структурних складових: забезпечення діяльності інституціональних суб'єктів, сталих формалізованих форм і каналів їх взаємодії; якість інформаційно-комунікативних зв'язків, що забезпечують узгодженість внутрішньої організації і забезпечують зворотний зв'язок в інноваційному процесі; наявність векторів розвитку, створення умов і стимулів для їх реалізації в контексті забезпечення інноваційного розвитку регіонів; забезпечення інноваційної активності органів державної влади, що має суб'єктний вимір інноваційно-відтворювального потенціалу регіонального розвитку, детермінуючу готовність і сприйнятливість системи змін, рівень прийняття інноваційних рішень (с. 130).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

В дисертаційній роботі сформульовані теоретичні положення та обґрунтовані практичні рекомендації, що спрямовані на формування дієвих механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України. Основні ідеї та висновки дослідження доведено до конкретних положень, методик і рекомендацій. Вони можуть бути використані у практичній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, громадськими організаціями.

Результати досліджень щодо формування ефективних механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України використані Комітетом з питань економічної політики Верховної Ради України під час вдосконалення нормативно-правової бази у сфері реалізації державної економічної політики України (дов. № 301/09/10-32 від 16.09.2015р.). Результати досліджень щодо напрямків удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України використані Міністерством економічного розвитку та торгівлі України у процесі удосконалення стратегічного планування розвитку суб'єктів господарювання державного сектору економіки (дов. № 931/9-45 від 14.09.2015 р.). Практичні пропозиції та методичні

рекомендації щодо удосконалення стратегії державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів використані в роботі Київської обласної державної адміністрації (дов. № 308/12-07/008 від 09.09.2015 р.).

Теоретичні положення, сформульовані рекомендації та пропозиції були використані в навчальному процесі Академії муніципального управління при розробці програм навчальних курсів з державного управління та державного регулювання економіки, економічної теорії, інституціональної економіки (дов. № 41-10 від 08.10.2015 р.).

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Основні положення дисертаційної роботи викладено в 40 наукових працях, загальний обсяг публікацій становить 43,1 друк. арк.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Недоліки і побажання:

1. В дисертаційній роботі автор доволі часто застосовує категорію «регіональна інноваційна система», проте не дає чіткого визначення цьому поняттю.

2. В дисертації автор розглядає зарубіжний досвід формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів (с. 68), але не зрозуміло які переваги зарубіжного досвіду треба перейняти, та впровадити в Україні.

3. Зауваження полягає в тому, що в авторефераті не конкретизовано основні функції держави, які спрямовані на розвиток інноваційної діяльності (с. 10).

4. У другому розділі автором було розглянуто методичні підходи до реалізації регіональної інноваційної політики (с. 94-95), але не зовсім зрозуміло якими є основні умови формування регіональної інноваційної політики.

5. На стор. 19 автореферату автор пропонує створювати зони інноваційного розвитку на основі інноваційних кластерів як регіональних центрів інноваційного розвитку, проте не вказує, які фінансові ресурси потрібні для реалізації зазначених заходів.

Загальний висновок.

1. Дисертаційна робота Узунова Володимира Володимировича «Формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичне обґрунтування та

розроблення пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

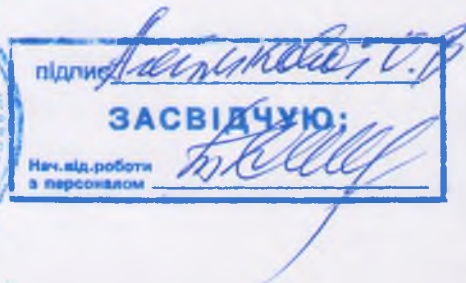
2. Актуальність і новизна, важливість одержаних здобувачем наукових результатів, їх обґрунтованість та достовірність, а також практична цінність сформульованих положень та отриманих результатів в сукупності становлять необхідні підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України» відповідає вимогам МОН України, пунктів 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а її автор – Узунов Володимир Володимирович - заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Директор Навчально-наукового інституту
менеджменту та психології,
ДВНЗ „Університет менеджменту освіти
НАПН України (м.Київ),
д.держ.упр., проф.

[Handwritten signature]

О. В. Алейнікова

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію *Узунова Володимира Володимировича «Формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України»*, поданої на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми досліджень.

Щодо актуальності теми дисертаційної роботи, то необхідно зазначити, що сьогодні в Україні існує велика кількість нормативно-правових, а також законодавчих документів, але дуже слабо працює існуючий механізм їх реалізації, та відсутні системність та комплексність їх змісту з одночасним поширенням практики ігнорування законодавства, та припинення дії статей деяких законів, що стосуються стимулювання та фінансування сучасної інноваційної та науково-технологічної діяльності.

У деяких регіонах розробляються проекти, програми, а також приймаються нормативно-правові акти, що спрямовуються на підтримку рівня інноваційної діяльності. Але аналіз вже прийнятих в більшості регіонів документів не у всіх випадках є адекватним для окремих положень діючих в нашій країні законів. Реалізація більшості інноваційних проектів і програм найчастіше ускладнюється через брак фінансових ресурсів.

Сьогодні важливе значення має питання захисту, охорони, а також використання різних форм інтелектуальної власності. Державні інтереси, а також інтереси регіонів в процесі реалізації різних форм інтелектуальної власності мають забезпечуватися не тільки на основі її продажу, але й також за рахунок збільшення кількості конкурентоспроможних секторів національної економіки. Тому, постає необхідність дослідження регіону в якості самостійного суб'єкта формування механізму становлення та розвитку інноваційного потенціалу регіону, який повно та системно дозволяє визначити макроекономічну рівновагу для своєчасного прискорення переходу до інноваційної моделі на регіональному рівні.

У зв'язку з цим, дисертаційне дослідження, в якому зроблено спробу обґрунтування теоретичних, методологічних засад та розроблення практичних пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України, – є актуальним.

Вхідн. № 146
" 11 " 03. 2016 р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Автором вперше запропоновано організаційно-економічний механізм реалізації інноваційної політики шляхом створення зон інноваційного розвитку на основі інноваційних кластерів як регіональних центрів інноваційного розвитку, що потребує наступних заходів: концентрації інноваційних та дослідницьких розробок в єдиному центрі; забезпечення зв'язку між інноваційними розробками і рівнем існуючого попиту на них; розвиток інноваційно-кадрового потенціалу, системи цілеспрямованої підготовки студентів за пріоритетними напрямками інноваційного розвитку регіону; підвищення інноваційної активності та участі об'єднань інноваційних підприємств в розробці та реалізації державних та регіональних цільових програм (с. 304).

Цікавою є пропозиція дисертанта удосконалити напрями забезпечення розвитку державного управління формуванням інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від наявних, передбачають створення сприятливого інноваційного клімату та побудову інноваційної інфраструктури, а саме: формування довгострокової та середньострокової стратегії у сфері розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності; формування інформаційної інфраструктури для підтримки розвитку інноваційних процесів в регіонах; стимулювання залучення позабюджетних джерел фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності, розвиток венчурного фінансування інноваційних проектів; створення консорціумів, що займаються пошуком і реалізацією нових інноваційних проектів, пов'язаних з розвитком техніки і впровадженням нових технологій, що ґрунтуються на короткостроковій угоді між банками, підприємствами, компаніями, науковими центрами для здійснення наукомістких і капіталомістких проектів, у тому числі міжрегіональних і міжнародних; створення і розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури, що забезпечує освітнє, виробничо-технологічне, інформаційне, консалтингове, маркетингове обслуговування інноваційних процесів (с. 335).

Ґрунтовним слід вважати розуміння поняття «інноваційно-відтворювальний потенціал регіону», що представлено як максимальні можливості регіону щодо створення та відтворення інноваційних ресурсів, що мають бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів та стають джерелом подальших змін у регіональній економіці з метою задоволення нових потреб сучасності та підвищення

конкуентоспроможності регіону та країни в цілому в умовах глобалізації економіки (с. 130).

Заслуговує на увагу організаційний механізм державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України, що на відміну від існуючого, передбачає його доповнення інноваційними стратегіями розвитку регіонів, що ґрунтується на координації діяльності органів державної влади і бізнесу, та реалізації наступних заходів: стимулювання виробництва, впровадження та реалізації інновацій; формування інвестиційної інфраструктури; підвищення рівня інноваційної активності та інноваційної культури в регіоні; формування сукупності заходів технічного супроводу, обумовлених значущістю модернізації і розвитку матеріально-технічної бази на передовій технологічній основі; програмно-цільове вирішення великомасштабних завдань інноваційного розвитку регіонів, створення спеціальних економічних зон, наукомістких галузей і виробництв, розвитку венчурної діяльності; реалізація механізмів взаємодії між різними сферами інноваційної діяльності, що включають відтворення знань та інновацій, науково-технологічні розробки, їх впровадження у виробництво, комерціалізацію і виведення на ринок (с. 124).

Автором удосконалено стратегію державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів шляхом переорієнтації на такі напрями: вибір пріоритетів регіонального розвитку і концентрації інтелектуального потенціалу; трансфер технологій і систем взаємозв'язків підприємств, що займаються інноваційною діяльністю з науковими установами; створення інституційних умов для конкурентного розвитку регіонів шляхом поєднання державних, галузевих і регіональних інтересів щодо підтримки інноваційного підприємництва, активізації його на регіональному рівні (с. 206).

Обґрунтованість висунутих пошукувачем наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням теоретичного та практичного досвіду, залученими і опрацьованими офіційними статистичними матеріалами і літературними джерелами з фахових питань та використанням отриманих результатів в практичній діяльності органів державного управління.

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до теми НДР Академії муніципального управління «Удосконалення механізмів державного управління та місцевого самоврядування» (номер державної реєстрації 0108U008164). Роль автора, як співвиконавця, полягає в розробці механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України.

Наукова новизна одержаних результатів включає наступне:

вперше

- розроблено модель державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів (с. 228); запропоновано організаційно-економічний механізм реалізації інноваційної політики шляхом створення зон інноваційного розвитку на основі інноваційних кластерів як регіональних центрів інноваційного розвитку, що потребує наступних заходів: концентрації інноваційних та дослідницьких розробок в єдиному центрі; забезпечення зв'язку між інноваційними розробками і рівнем існуючого попиту на них; розвиток інноваційно-кадрового потенціалу, системи цілеспрямованої підготовки студентів за пріоритетними напрямками інноваційного розвитку регіону; підвищення інноваційної активності та участі об'єднань інноваційних підприємств в розробці та реалізації державних та регіональних цільових програм (с. 304);

удосконалено: модель оцінювання ефективності реалізації механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів (с. 85); організаційний механізм державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України (с. 124); напрями забезпечення розвитку державного управління формуванням інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від наявних, передбачають створення сприятливого інноваційного клімату та побудову інноваційної інфраструктури, а саме: формування довгострокової та середньострокової стратегії у сфері розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності; формування інформаційної інфраструктури для підтримки розвитку інноваційних процесів в регіонах; стимулювання залучення позабюджетних джерел фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності, розвиток венчурного фінансування інноваційних проектів (с. 335); механізм соціального партнерства у процесах розвитку інноваційного потенціалу

регіонів, що, на відміну від існуючого, передбачає розподіл комплексу завдань за рівнями управління, а саме: державний рівень – взаємодія інноваційно-відтворювального та науково-освітнього потенціалу регіонів, інноваційно-технологічний розвиток міжгалузевих комплексів, рівні умов доступу до наукового потенціалу (конструкторських бюро та наукових інститутів) для всіх підприємств, які займаються інноваційною діяльністю в регіоні, обов'язкова участь провідних підприємств регіону в розробці регіональних інноваційних програм; регіональний – забезпечення сприятливих умов активізації міжгалузевих зв'язків, розробка погоджених інноваційних програм розвитку міжгалузевих комплексів; рівень бізнесу – реалізація інноваційно-технологічного оновлення виробничого апарату, збільшення частки інноваційної продукції в структурі асортименту (с. 254);

дістали подальшого розвитку: категоріальний апарат теорії державного управління, що передбачає уточнення сутності таких понять: «державне управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів» як цільову діяльність органів державної влади, яка спрямована на оцінку та моніторинг інноваційного потенціалу з подальшим коригуванням пріоритетів соціально-економічного розвитку, а також забезпечення дифузії інновацій на регіональному рівні в контексті реалізації відкритої активної політики, що органічно поєднує елементи управління та самоорганізації з метою отримання економічного, соціального, науково-технічного, або іншого виду розвитку (с. 40); «модель інноваційного розвитку на регіональному рівні» (с. 106); «інноваційно-відтворювальний потенціал регіону» (с. 130); стратегія державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів (с. 206); підходи до формування моделі державного управління розвитком інноваційно-відтворювального потенціалу регіону з урахуванням таких структурних складових: забезпечення діяльності інституціональних суб'єктів, сталих формалізованих форм і каналів їх взаємодії; якість інформаційно-комунікативних зв'язків, що забезпечують узгодженість внутрішньої організації і забезпечують зворотний зв'язок в інноваційному процесі; наявність векторів розвитку, створення умов і стимулів для їх реалізації в контексті забезпечення інноваційного розвитку регіонів; забезпечення інноваційної активності органів державної влади, що має суб'єктний вимір інноваційно-відтворювального потенціалу регіонального розвитку, детермінуючу готовність і сприйнятливність системи змін, рівень прийняття інноваційних рішень (с. 130).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Проведені дослідження, висновки, що зроблені за їх результатами, є основою для подальшого поглибленого наукового вивчення теорії державного управління; розробки рекомендацій щодо формування та реалізації механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України.

Результати досліджень щодо формування ефективних механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України використані Комітетом з питань економічної політики Верховної Ради України під час вдосконалення нормативно-правової бази у сфері реалізації державної економічної політики України (дов. № 301/09/10-32 від 16.09.2015р.). Результати досліджень щодо напрямків удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України використані Міністерством економічного розвитку та торгівлі України у процесі удосконалення стратегічного планування розвитку суб'єктів господарювання державного сектору економіки (дов. № 931/9-45 від 14.09.2015 р.). Практичні пропозиції та методичні рекомендації щодо удосконалення стратегії державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів використані в роботі Київської обласної державної адміністрації (дов. № 308/12-07/008 від 09.09.2015 р.).

Теоретичні положення, сформульовані рекомендації та пропозиції були використані в навчальному процесі Академії муніципального управління при розробці програм навчальних курсів з державного управління та державного регулювання економіки, економічної теорії, інституціональної економіки (дов. № 41-10 від 08.10.2015 р.).

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Дисертаційна робота структурно складається з вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. Висновки аргументовані. В роботі надані змістовні пропозиції.

Недоліки і побажання:

1. Автор в роботі не наводить основні складові реалізації системної регіональної інноваційної політики.
2. В авторефераті варто було б запропонувати заходи органів державного управління, які будуть сприяти організації підтримки депресивних та проблемних утворень регіонального рівня.
3. В авторефераті на с. 21 запропоновано напрям формування довгострокової та середньострокової стратегії у сфері розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності, але не зрозуміло, якою є мета та основні функції реалізації зазначеного напрямку.
4. В дисертаційній роботі автор доволі часто застосовує таку категорію як «спеціальна економічна зона», проте не наводить чіткого його визначення.
5. В авторефераті варто було б зазначити, які фінансові ресурси потрібні для розробки та реалізації інноваційних стратегій розвитку регіонів (с. 23).

Загальний висновок

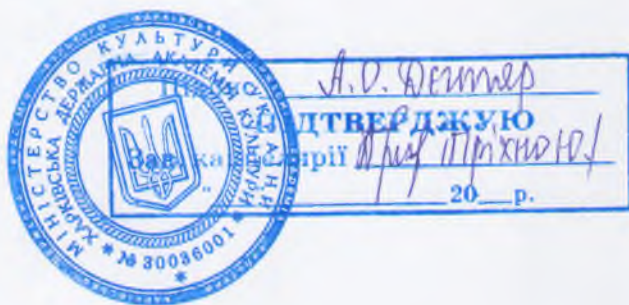
1. Дисертаційна робота Узунова Володимира Володимировича «Формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичне обґрунтування та розроблення пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.
2. Актуальність і новизна, важливість одержаних здобувачем наукових результатів, їх обґрунтованість та достовірність, а також практична цінність сформульованих положень та отриманих результатів в сукупності становлять необхідні підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України» відповідає вимогам МОН України, пунктів 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а її автор – Узунов Володимир Володимирович - заслуговує

присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

**Доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри менеджменту і адміністрування
Харківської державної академії культури**

А.О. Дегтяр

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Узунова Володимира Володимировича
«Формування механізмів державного управління розвитком
інноваційного потенціалу регіонів України», поданої на здобуття
наукового ступеня доктора наук з державного управління за
спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність обраної теми досліджень.

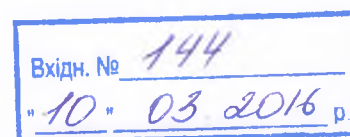
Інноваційна політика будь-якого регіону формується з урахуванням існуючих особливостей реалізації інноваційної моделі розвитку національної економіки, яка дає можливість розвитку структурних зрушень на національному та регіональному рівнях. Але зазначеним намаганням не вистачає виваженості, системності, а також розробки системного комплексу взаємодоповнюючих та взаємопов'язаних заходів, які спрямовані на управління інноваційним потенціалом на регіональному рівні.

Інноваційний потенціал на регіональному рівні формується саме суб'єктами змін, що можуть існувати як конкретні індивіди, а також різні групи, які діють цілеспрямовано та усвідомлено, тобто без прив'язки своїх дій до конкретних змін. Різноспрямованість інноваційних процесів на регіональному рівні в останній час пов'язана з удосконаленням моделі економічного розвитку.

Соціально-економічний розвиток регіону на сьогодні є дуже складним процесом, саме тому забезпечення належного рівня стійкості розвитку національної економіки неможливе без загальної оцінки інноваційного потенціалу, визначення соціально-культурних чинників, а також оцінки ризиків соціальних та економічних змін, тому що активність соціальних суб'єктів з їх залученням до інноваційних проектів характеризує всі сучасні реальні зміни, що відбуваються на регіональному рівні.

Інноваційний розвиток регіону будучи відкритою системою пов'язаний з визначенням чіткого вектору соціальних та економічних чинників та змін, які детермінують обов'язкове збереження цілісності та стійкості та нерозривно пов'язані з рівнем якості людського капіталу, та забезпеченням розвитку інноваційної культури. Забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку регіонів є дуже важким комунікативним та соціальним процесом, який розвивається під впливом розвитку процесів самоорганізації, а також цілеспрямованого державного управління.

У зв'язку з цим, дисертаційне дослідження, в якому зроблено спробу обґрунтування теоретичних, методологічних засад та розроблення практичних пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України, – є актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Вартими уваги є удосконалені підходи до формування моделі державного управління розвитком інноваційно-відтворювального потенціалу регіону з урахуванням таких структурних складових: забезпечення діяльності інституціональних суб'єктів, сталих формалізованих форм і каналів їх взаємодії; якість інформаційно-комунікативних зв'язків, що забезпечують узгодженість внутрішньої організації і забезпечують зворотний зв'язок в інноваційному процесі; наявність векторів розвитку, створення умов і стимулів для їх реалізації в контексті забезпечення інноваційного розвитку регіонів; забезпечення інноваційної активності органів державної влади, що має суб'єктний вимір інноваційно-відтворювального потенціалу регіонального розвитку, детермінуючу готовність і сприйнятливність системи змін, рівень прийняття інноваційних рішень (с. 130).

Ґрунтовним слід вважати розуміння поняття «модель інноваційного розвитку на регіональному рівні», що представлене як активні інституціональні та структурні зрушення, обумовлені комплексними інвестиціями в національну економіку, що базуються на якісному синтезі науки та промисловості на основі впровадження високих технологій в середньостроковій і довгостроковій перспективі, де стійкий розвиток пов'язаний з вектором «економіки знань» (с. 106).

Цікавою є пропозиція дисертанта удосконалити модель оцінювання ефективності реалізації механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від існуючих, передбачає реалізацію за наступними етапами: ситуаційно-трансформаційний аналіз інноваційного потенціалу регіонів; моделювання нестійких тенденцій показників та взаємозв'язків досліджуваних соціально-економічних показників розвитку регіонів; здійснення порівняльної оцінки соціально-економічних показників розвитку регіонів на основі бального підходу і вимірювання вартісних характеристик в динаміці; розрахунок нормативного валового регіонального продукту за наявності конкретних чинників відтворення; проведення оцінки використання наявних об'єктивних можливостей в сумарному вираженні з позицій продуктивності праці (с. 85).

Варто відмітити запропонований організаційно-економічний механізм реалізації інноваційної політики шляхом створення зон інноваційного розвитку на основі інноваційних кластерів як регіональних центрів інноваційного розвитку, що потребує наступних заходів: концентрації інноваційних та дослідницьких розробок в єдиному центрі; забезпечення зв'язку між інноваційними розробками і рівнем існуючого попиту на них; розвиток інноваційно-кадрового потенціалу, системи цілеспрямованої підготовки студентів за пріоритетними напрямками інноваційного розвитку регіону; підвищення інноваційної активності та участі об'єднань

інноваційних підприємств в розробці та реалізації державних та регіональних цільових програм (с. 304).

Автором удосконалено механізм соціального партнерства у процесах розвитку інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від існуючого, передбачає розподіл комплексу завдань за рівнями управління, а саме: державний рівень – взаємодія інноваційно-відтворювального та науково-освітнього потенціалу регіонів, інноваційно-технологічний розвиток міжгалузевих комплексів, рівні умов доступу до наукового потенціалу (конструкторських бюро та наукових інститутів) для всіх підприємств, які займаються інноваційною діяльністю в регіоні, обов'язкова участь провідних підприємств регіону в розробці регіональних інноваційних програм; регіональний – забезпечення сприятливих умов активізації міжгалузевих зв'язків, розробка погоджених інноваційних програм розвитку міжгалузевих комплексів; рівень бізнесу – реалізація інноваційно-технологічного оновлення виробничого апарату, збільшення частки інноваційної продукції в структурі асортименту (с. 254).

Обґрунтованість наукових положень підтверджено фактичними офіційними матеріалами і літературними джерелами. Поставлена автором мета досягнута в повному обсязі.

Достовірність результатів і новизна досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до теми НДР Академії муніципального управління «Удосконалення механізмів державного управління та місцевого самоврядування» (номер державної реєстрації 0108U008164). Роль автора, як співвиконавця, полягає в розробці механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України.

Наукова новизна одержаних результатів включає наступне:

вперше: розроблено модель державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів (с. 228); запропоновано організаційно-економічний механізм реалізації інноваційної політики шляхом створення зон інноваційного розвитку на основі інноваційних кластерів як регіональних центрів інноваційного розвитку (с. 304);

удосконалено: модель оцінювання ефективності реалізації механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від існуючих, передбачає реалізацію за наступними етапами: ситуаційно-трансформаційний аналіз інноваційного потенціалу регіонів; моделювання нестійких тенденцій показників та взаємозв'язків досліджуваних соціально-економічних показників розвитку регіонів; здійснення порівняльної оцінки соціально-економічних показників розвитку регіонів на основі бального підходу і вимірювання вартісних

характеристик в динаміці; розрахунок нормативного валового регіонального продукту за наявності конкретних чинників відтворення; проведення оцінки використання наявних об'єктивних можливостей в сумарному вираженні з позицій продуктивності праці (с. 85); організаційний механізм державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України (с. 124); напрями забезпечення розвитку державного управління формуванням інноваційного потенціалу регіонів (с. 335); механізм соціального партнерства у процесах розвитку інноваційного потенціалу регіонів, що, на відміну від існуючого, передбачає розподіл комплексу завдань за рівнями управління (с. 254);

дістали подальшого розвитку:

- категоріальний апарат теорії державного управління, що передбачає уточнення сутності таких понять: «державне управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів» (с. 40); «модель інноваційного розвитку на регіональному рівні» як активні інституціональні та структурні зрушення, обумовлені комплексними інвестиціями в національну економіку, що базуються на якісному синтезі науки та промисловості на основі впровадження високих технологій в середньостроковій і довгостроковій перспективі, де стійкий розвиток пов'язаний з вектором «економіки знань» (с. 106); «інноваційно-відтворювальний потенціал регіону» (с. 130); стратегія державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів шляхом переорієнтації на такі напрями: вибір пріоритетів регіонального розвитку і концентрації інтелектуального потенціалу; трансфер технологій і систем взаємозв'язків підприємств, що займаються інноваційною діяльністю з науковими установами; створення інституційних умов для конкурентного розвитку регіонів шляхом поєднання державних, галузевих і регіональних інтересів щодо підтримки інноваційного підприємництва, активізації його на регіональному рівні (с. 206); підходи до формування моделі державного управління розвитком інноваційно-відтворювального потенціалу регіону (с. 130).

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Проведені дослідження, висновки, що зроблені за їх результатами, є основою для подальшого поглибленого наукового вивчення теорії державного управління; розробки рекомендацій щодо формування та реалізації механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України.

Результати досліджень щодо формування ефективних механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України використані Комітетом з питань економічної політики Верховної Ради України під час вдосконалення нормативно-правової бази у сфері реалізації державної економічної політики України (дов. № 301/09/10-32 від 16.09.2015р.). Результати досліджень щодо напрямків удосконалення

механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України використані Міністерством економічного розвитку та торгівлі України у процесі удосконалення стратегічного планування розвитку суб'єктів господарювання державного сектору економіки (дов. № 931/9-45 від 14.09.2015 р.). Практичні пропозиції та методичні рекомендації щодо удосконалення стратегії державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів використані в роботі Київської обласної державної адміністрації (дов. № 308/12-07/008 від 09.09.2015 р.).

Теоретичні положення, сформульовані рекомендації та пропозиції були використані в навчальному процесі Академії муніципального управління при розробці програм навчальних курсів з державного управління та державного регулювання економіки, економічної теорії, інституціональної економіки (дов. № 41-10 від 08.10.2015 р.).

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Основні положення дисертаційної роботи викладено в 40 наукових працях, загальний обсяг публікацій становить 43,1 друк. арк.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Недоліки і побажання:

1. В дисертаційній роботі автор доволі часто застосовує категорію «венчурне фінансування інноваційної діяльності», проте не дає чіткого визначення цьому поняттю.

2. В дисертації автор розглядає інструменти формування регіональної політики розвитку та становлення інноваційного потенціалу в різних країнах (с. 108), але не зрозуміло які напрями та інструменти треба перейняти, та впровадити в Україні.

3. Зауваження полягає в тому, що в авторефераті не конкретизовано чинники, які стримують сучасний інноваційний розвиток регіонів, а також потребують необхідної активізації управлінських зусиль (с. 8).

4. У другому розділі автором було запропоновано напрям забезпечення діяльності інституціональних суб'єктів, сталих формалізованих форм і каналів їх взаємодії щодо узгодження внутрішньої організації і зворотного зв'язку в інноваційному процесі (с. 112), але не зовсім зрозуміло якими є основні мотиви реалізації цього напрямку.

5. На стор. 13 автореферату автор пропонує заходи реалізації інноваційної стратегії розвитку регіону, проте не вказує на принципи розробки зазначених стратегій.

Загальний висновок.

1. Дисертаційна робота Узунова Володимира Володимировича «Формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичне обґрунтування та розроблення пропозицій щодо удосконалення механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

2. Актуальність і новизна, важливість одержаних здобувачем наукових результатів, їх обґрунтованість та достовірність, а також практична цінність сформульованих положень та отриманих результатів в сукупності становлять необхідні підстави для висновку про те, що дисертаційна робота «Формування механізмів державного управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів України» відповідає вимогам МОН України, пунктів 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а її автор – Узунов Володимир Володимирович - заслуговує присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

**Завідувач кафедри обліку і аудиту
Запорізького національного
технічного університету,
д.держ.упр., проф.**

Н.М. Левченко

Підпис Левченко Н.М. засвідчую,

**Вчений секретар
Запорізького національного
технічного університету,
д.т.н., проф.**

В.В.Наумик